רב המנונא אורי בחרתא דארגז בשני דרב חסדא רבינא (א)סר סכינא בבבל א"ל רב אשי [א]מאי טעמא עבד מר הכי א"ל והא רב המנונא אורי בחרתא דארגז בשני דרב חסדא אמר ליה לאו אורי אתמר אמר ליה אתמר אורי ואתמר לא אורי בשני דרב הונא רביה הוא דלא אורי ואורי בשני דרב חסדא [ב]דתלמיד חבר דיליה הוה ואנא נמי תלמיד חבר דמר אנא אמר רבא °צורבא מרבנן חזי לנפשיה רבינא איקלע למחוזא אייתי אושפיזכניה סכינא וקא מחוי ליה אמר ליה זיל אמטייה לרבא אמר ליה לא סבר (א) מר הא דאמר רבא צורבא מרבנן חזי לנפשיה אמר ליה אנא מיזבן זבינא (סימן זיל"א (ב) להני"א מחלי"ף איק"א ויעק"ב) רבי אלעזר מהגרוניא ורב [ג]אבא בר תחליפא איקלעו לבי רב אחא בריה דרב איקא באתריה דרב אחא בר יעקב בעי רב אחא בריה דרב איקא למיעבד להו עיגלא תילתא אייתי סכינא וקא מחוי להו אמר להו רב אחא בר תחליפא לא ליחוש ליה לסבא אמר להו ר"א מהגרוניא הכי אמר רבא צורבא מרבנן חזי לנפשיה חזי ואיעניש רבי אלעזר מהגרוניא והאמר רבא צורבא מרבנן חזי לנפשיה שאני התם [ג]דאתחילו בכבודו ואי בעית אימא שאני רב אחא בר יעקב [ד]דמופלג אמר רבא [ה]ולאפרושי מאיסורא אפילו בפניו שפיר דמי רבינא הוה יתיב קמיה דרב אשי חזייה לההוא גברא דקא [ג]אסר ליה לחמריה בצינתא בשבתא רמא ביה קלא ולא אשגח ביה א"ל ליהוי האי גברא בשמתא א"ל כי האי גוונא מי מתחזא כאפקרותא אמר ליה [א]אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' [ד]כל מקום שיש בו חילול השם אין חולקין כבוד לרב אמר רבא [י]בפניו אסור וחייב מיתה שלא בפניו אסור ואין חייב מיתה ושלא בפניו לא והא תניא [ה]ר"א (ג) אומר לא מתו בני אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבן מאי דרוש [ב]ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אמרו [ו]אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט ותלמיד אחד היה לו לרבי אליעזר שהורה הלכה בפניו אמר רבי אליעזר לאימא שלום אשתו תמיה אני אם יוציא זה שנתו ולא הוציא שנתו אמרה לו נביא אתה אמר לה לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי אלא כך מקובלני [ז]כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן אותו תלמיד יהודה בן גוריא שמו והיה רחוק ממנו שלש פרסאות בפניו הוה והא רחוק ממנו שלש פרסאות קאמר וליטעמיך [ח]שמו ושם אביו למה אלא שלא תאמר משל היה אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המורה הלכה בפני רבו ראוי להכישו נחש שנאמר [ג]ויען אליהוא בן ברכאל הבוזי ויאמר צעיר אני לימים וגו' על כן זחלתי (ד) וכתיב [ד]עם חמת זוחלי עפר זעירי אמר רבי חנינא נקרא חוטא שנאמר [ה]בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך רב המנונא רמי כתיב בלבי צפנתי אמרתך וכתיב [ו]בשרתי צדק בקהל רב לא קשיא כאן בזמן שעירא היאירי קיים כאן בזמן שאין עירא היאירי קיים אמר רבי אבא בר [ט]זבדא [ח]כל הנותן מתנותיו לכהן אחד מביא רעב לעולם שנאמר [ז]עירא היאירי היה כהן לדוד (ה) לדוד הוא דהוה כהן לכו"ע לא אלא שהיה משגר לו מתנותיו וכתיב בתריה [ח]ויהי רעב בימי דוד ר' [י]אליעזר אומר מורידין אותו מגדולתו שנאמר [ט]ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא וגו' אע"ג דאמר להו לאחי אבא צוה ואותי לא צוה אפ"ה איענש דכתיב [י]ולפני אלעזר הכהן יעמד °ולא אשכחן דאיצטריך ליה יהושע א"ר לוי כל דמותיב מלה קמיה רביה אזיל לשאול בלא ולד שנאמר [יא]ויען יהושע בן נון משרת משה מבחוריו ויאמר אדוני משה כלאם וכתיב

חרתא. שם העיר: דארגז. שם האיש שבנאה והוה אמגושי כך ראיתי בתשובת הגאונים: סר סכינא. בדק סכין לטבח ולא אמרו [יא]להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם ונמצא רבינא נוטל לו עטרת כבוד העיר ורב אשי רבו במתא מחסיא הוה והיא מבבל: [יב]דהא רב המנונא אורי בחרתא דארגז. הואיל ולא היה רבו דר בה אע"פ שהיתה בבבל ואני לא הוריתי במתא מחסיא שהיא מקומך: תלמיד חבר. חכם כמותו אלא שלמד ממנו דבר אחד או יותר: לנפשיה. בודק סכין לשחוט בו הוא עצמו בהמה שלו ואין צריך להראות לרבו: למחוזא. אתריה דרבא: אנא מיזבן זבינא. כי אכילנא מהאי בישרא בדמי אנא זבין לה מינך הלכך לאו לנפשאי אלא כשאר טבחא הוית לי: עגלא תילתא. גדל שליש ואז הוא עומד בעיקר טעם בשרו כדתנן (ב"מ דף סח.) ומגדלין אותן עד שיהו משולשין ואמרינן נמי (שם דף סט.) מותר שליש בשכרך אלמא אורחיה עד שליש ל"א שלישי לבטן (ו) וקשה לי הא דאמר בעלמא (סנהדרין דף סה:) רב חנינא ורב אושעיא הוו עסקי בספר יצירה וכל מעלי שבתא איברי להו עגלא תילתא דהתם מאי שלישי לבטן איכא הא לא היה בבטן מעולם: לא ליחוש לסבא. לרב אחא בר יעקב ובתמיהה קאמר: דאתחילו בכבודו. מאחר שנאמר לו דניחוש לסבא והתחילו לדבר בכבודו לא היה לו לזלזל בדבר: ואב"א שאני רב אחא בר יעקב דמפליג. הרבה מאד היה זקן וחכם: ולאפרושי מאיסורא. ראה תלמיד אדם רוצה לעבור עבירה ורבו שם ושותק מותר לתלמיד לקפוץ ולגעור: בצינתא. בדקל ואין משתמשין באילן משום שבות: אמר ליה. רבינא לרב אשי הא מילתא דעבידת קמך השתא מי הויא אפקירותא חוצפה או לא: אין חכמה וגו'. אין תורת חכמה וכבוד ותבונה ויועץ עומדת כנגד חילול השם: בפניו אסור. להורות וחייב מיתה בידי שמים והא דרבא לאו לאפרושי מאיסור קאי אלא על הבא לישאל: בפניו הוה. והאי דקתני רחוק ממנו שהיה רחוק מקומו ממקום רבו שלש פרסאות ומיהו כי אורי קמיה אורי: והא רחוק ממנו קאמר. ואי הוראה לאו רחוק ממנו הוה מאי אתא ר' יוחנן לאשמועינן: צפנתי אמרתך. כנסתי דברי מלהורות במקום שאהא חוטא עליהן: צדק. דברי תורה: עירא היאירי. רבו הוה כדכתיב היה כהן לדוד[ז] רב לדוד: מורידין אותו מגדולתו. לעיל קאי אדזעירי במורה הלכה בפני רבו: את אחי אבא צוה. דחלק כבוד למשה דכתיב אשר צוה ה' את משה[ט] והורה הלכות גיעול אך את הזהב[יב]: איענש. לירד מגדולה שפסקו לו מקמי הכי: דכתיב ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו. שהיה עתיד יהושע להיות צריך לישאל דבר הלכה מאלעזר: ולא אשכחן. לאחר מיתת משה דאיצטריך ליה יהושע לאלעזר לשאול כלום: מותיב. משיב דבר מורה הלכה: לשאול. למיתה: כלאם. ראויים הם לכך דהוי ליה כמורה הלכה: וכתיב

רב המנונא אורי בחרתא דארגז. תרי רב המנונא הוו חד שהיה תלמידו של רב חסדא כדמשמע הכא ובפרק קמא דקדושין (דף כה.) גבי סבי דנזוניא דאמר ליה רב חסדא לרב המנונא זיל לנעינהו ועוד היה אחר שהיה תלמידו של רב כדלעיל בפרק כיצד מעברין (דף נד.) דאמר ליה רב לרב המנונא ברי מדאית לך אוטיב לך:

מאי דרוש ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט. לכאורה משמע שהקטרת שהקטירו על מזבח החיצון היה והוראת שעה היתה כדאשכחנא בקטרת של נשיאים כדאמרינן בשילהי התכלת (מנחות דף נ:) דאי על מזבח הפנימי הקטירו מאי שייכא אותה דרשה לשם והא לא היה יורד אש על מזבח הפנימי לשם קטרת דהא קי"ל בפרק אמר להן הממונה (יומא דף לג.) דמערכה שניה שעל מזבח החיצון לקטרת מיהו בתורת כהנים משמע שלבית קדשי הקדשים נכנסו להקטיר ולשם נשרפו וצ"ע:

כל הנותן מתנותיו לכהן אחד כו'. הא דקרי ליה עירא היאירי אף על פי שהיה כהן שמא אביו מאהרן ואמו ממנשה כדאמר במגילה (דף יב:) אביו מבנימין ואמו מיהודה ופשטיה דקרא כהן לדוד לאו כהן ממש הוא אלא שר כמו דאמר ובני דוד כהנים היו (שמואל ב ח)[יג]:

מביא רעב לעולם. ואף על גב דכתיב (ז) על שאול ועל בית הדמים[ח] הא והא גרם וסמוכין קדרש: מיד

מסורת הש"ס

גמ' א) [פי' כמו סער עי' ערוך ערך סר ב] ב) [אחא] ג) [גיר' הערוך ע' גני קטר פי' היה קושר חמורו בדקל] ד) [ברכות יט:] שבועות ל:] סנהדרין פב. ה) [יומא נג.] ו) יומא כח: ז) ברכות לא: ח) [ב"ב טו.] ט) [גי' ע"י והרא"ש א"ר אבא בר כהנא כל המשגר וכו'] י) [נ"ל אלעזר] רש"י יא) [חולין י:] יב) נ"ל והא

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא סבר לה מר:

(ב) שם סימן זיל"א מהניא:

(ג) שם והא תניא ראב"י אומר לא מתו בני אהרן אלא על שהורו הלכה:

(ד) שם על כן זחלתי ואירא וכתיב התם עם חמת זוחלי:

(ה) שם כהן לדוד וכי לדוד הוא דהוה כהן לכולי עלמא לא הוה כהן אלא שהיה:

(ו) רש"י ד"ה עגלא תילתא וכו' ל"א שלישי לבטן. נ"ב עיין בשבת דף יא:

(ז) תום' ד"ה מביא וכו' דכתיב אל שאול ואל בית:

גליון הש"ס

גמרא צורבא מרבנן חזי לנפשיה. עיין בכורות דף לא ע"א תוס' ד"ה דהא. ובר"ש סוף פ"ב דנגעים: שם ולא אשכחן דאצטריך ליה יהושע. עי' סנהדרין דף טז. תוס' ד"ה מה תחלתה:

תורה אור

גמ' א] אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד יְיָ: (משלי כא, ל)

ב] וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ: (ויקרא א, ז)

ג] וַיַּעַן אֱלִיהוּא בֶן בַּרַכְאֵל הַבּוּזִי וַיֹּאמַר צָעִיר אֲנִי לְיָמִים וְאַתֶּם יְשִׁישִׁים עַל כֵּן זָחַלְתִּי וָאִירָא מֵחַוֹּת דֵּעִי אֶתְכֶם: (איוב לב, ו)

ד] מְזֵי רָעָב וּלְחֻמֵי רֶשֶׁף וְקֶטֶב מְרִירִי וְשֶׁן בְּהֵמוֹת אֲשַׁלַּח בָּם עִם חֲמַת זֹחֲלֵי עָפָר: (דברים לב, כד)

ה] בְּלִבִּי צָפַנְתִּי אִמְרָתֶךָ לְמַעַן לֹא אֶחֱטָא לָךְ: (תהלים קיט, יא)

ו] בִּשַּׂרְתִּי צֶדֶק בְּקָהָל רָב הִנֵּה שְׂפָתַי לֹא אֶכְלָא יְיָ אַתָּה יָדָעְתָּ: (תהלים מ, י)

ז] וְגַם עִירָא הַיָּאִרִי הָיָה כֹהֵן לְדָוִד: (שמואל־ב כ, כו)

ח] וַיְהִי רָעָב בִּימֵי דָוִד שָׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת פְּנֵי יְיָ וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל שָׁאוּל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים עַל אֲשֶׁר הֵמִית אֶת הַגִּבְעֹנִים: (שמואל־ב כא, א)

ט] וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל אַנְשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה: (במדבר לא, כא) י] וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאַל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְיָ עַל פִּיו יֵצְאוּ וְעַל פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל הָעֵדָה: (במדבר כז, כא) יא] וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מְשָׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחֻרָיו וַיֹּאמַר אֲדֹנִי מֹשֶׁה כְּלָאֵם: (במדבר יא, כח) רש"י יב] אַךְ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַכֶּסֶף אֶת הַנְּחֹשֶׁת אֶת הַבַּרְזֶל אֶת הַבְּדִיל וְאֶת הָעֹפָרֶת: כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהֵר אַךְ בְּמֵי נִדָּה יִתְחַטָּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַמָּיִם: (במדבר לא, כב-כג) תוס' יג] וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע וְהַכְּרֵתִי וְהַפְּלֵתִי וּבְנֵי דָוִד כֹּהֲנִים הָיוּ: (שמואל־ב ח, יח)

מסכת שביעית
פרק ד' משנה ו'

הַמְזַנֵּב בִּגְפָנִים וְהַקּוֹצֵץ קָנִים – רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, יַרְחִיק טֶפַח. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, קוֹצֵץ כְּדַרְכּוֹ, בְּקַרְדֹּם אוֹ בְמַגָּל וּבִמְגֵרָה וּבְכָל מַה שֶּׁיִּרְצֶה. אִילָן שֶׁנִּפְשַׁח, קוֹשְׁרִין אוֹתוֹ בַּשְּׁבִיעִית, לֹא שֶׁיַּעֲלֶה אֶלָּא שֶׁלֹּא יוֹסִיף:

עין משפט נר מצוה

ח א טור יו"ד סי' רמב:
ט ב ג ד טוש"ע שם סעיף ד בהג"ה:
י ה מיי' פ"ה מהל' ת"ת ה"ג וטוש"ע שם סעי' יא:
יא ו מיי' שם הלכה ב וטוש"ע שם ס"ד:
יב ז מיי' פ"ב מהלכות תמידין הלכה א סמג עשין קכא:
יג ח טוש"ע י"ד סימן רנז סעיף ט:

רבינו חננאל

רבינא סאר סכינא פי' בדק הסכין לטבח בבבל כדגרסי' האי טבחא דלא סאיר סכיניה קמי חכם כו' והוא מלשון פוקד תרגום מסער א"ל רב אשי אמאי עבדת הכי כלומר אנא רבך א"ל רבינא הא רב חסדא אורי בכפרי בשני דרב הונא ורב המנונא אורי בארגז פי' שם מקום בשני דרב חסדא. א"ל רב אשי לא הורה איתמר [א"ל איתמר אורו וכו']. איתמר דאורי רב המנונא בשני דרב חסדא מ"ט תלמיד חבר הוא גבי רב חסדא אנא נמי גבי מר תלמיד חבר אנא. פי' מופלג גדול בחכמה מופלג משאר חכמים:

אמר רבא ת"ח שרוצה לשחוט בביתו מה שיאכל רואה הסכין ובודקו אבל לבודקו לטבח שישחט ויקנה ממנו לא. אמר רבה ולאפרושי מאיסורא אפילו בפני רבו שפיר דמי כי הא דרבינא הוה יתיב קמיה דרב אשי חזא לההוא גברא דהוה אסיר חמרא בצינתא. פי' בדקל. כדתנן ציני הר הברזל כשירות והוא אילני תמרים היה קושר בו החמור בשבת א"ל רבינא ליהוי ההוא גברא בשמתא א"ל רבינא לרב אשי כי האי גוונא מתחזי כאפקירותא אי לא א"ל לא אין חכמה ואין עצה ואין תבונה לנגד ה' כל מקום שיש חלול השם אין חולקין כבוד לרב. אמר רב בפניו אסור וחייב מיתה שלא בפניו אסור ואינו חייב מיתה ולא מתו ב' בני אהרן אלא מפני שהורו הלכה בפני משה רבן. ותלמיד היה לו לר' אליעזר ויהודה בן גודיא היה שמו שהורה הלכה בפני רבו ולא הוציא שנתו. וא"ר אליעזר כל תלמיד המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה וראוי להכישו נחש כו' ונקרא חוטא שנאמר בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך:

כל המשגר את מתנותיו לכהן אחד מביא רעב לעולם שנא' וגם עירא היאירי היה כהן לדוד:

וכתיב א]נון בנו יהושע בנו ופליגא דר' אבא בר פפא דאמר ר' אבא בר פפא לא נענש יהושע אלא בשביל שביטל את ישראל לילה אחת מפריה ורביה שנאמר ב]ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא וגו' וכתיב ויאמר א)(לו) כי אני שר צבא ה' עתה באתי וגו' ב)אמר לו אמש ביטלתם תמיד של בין הערבים ועכשיו ביטלתם (א) תלמוד תורה ג)על איזה מהן באת אמר לו עתה באתי מיד ג]וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק ואמר רבי יוחנן מלמד שהלך בעומקה של הלכה וגמירי דכל זמן שארון ושכינה שרויין שלא במקומן אסורין בתשמיש המטה ד)א"ר שמואל בר ה)איניא משמיה דרב גדול תלמוד תורה יותר מהקרבת תמידין דאמר ליה עתה באתי אמר רב ברונא אמר רב כל הישן בקילעא שאיש ואשתו שרויין בה עליו הכתוב אומר ד]נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה ואמר (ב) רב יוסף אפי' באשתו נדה רבא אמר אם אשתו נדה היא תבא עליו ברכה ולא היא דעד האידנא מאן נטריה ההוא מבואה דהוה דייר בה לחמן בר ריסתק אמרו ליה אוגר לן רשותך אלא אוגר להו אתו אמרו ליה לאביי אמר להו זילו בטילו רשותייכו לגבי חד הוה ליה יחיד במקום נכרי ויחיד במקום נכרי לא אסר אמרו ליה מידי הוא טעמא אלא דלא שכיח דדיירי והכא הא קדיירי אמר להו כל בטולי רשותייהו גבי חד מילתא דלא שכיחא היא ו)ומילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן אזל רב הונא בריה דרב יהושע אמרה לשמעתא קמיה דרבא אמר ליה אם

וכתיב נון בנו יהושע בנו. ובתר יהושע לא חשיב בן: **לא נענש יהושע.** להיות ערירי אלא שביטל כו': **ויהי בהיות יהושע וגו'.** מדכתיב וחרבו שלופה בידו ב] מכלל דלפורענות בא ועתה באתי ב] דקאמר ליה הכי קא"ל על עבירה של עכשיו באתי ומדאיצטריך למימר על של עכשיו מכלל דאכתי הוה אחריתי ומאי היא הכי קאמר ליה אמש ביטלתם תמיד של בין הערבים בערב ביטלתם התמיד ועכשיו שחשיכה אתם מבטלים תלמוד תורה לפי שהיו עסוקים במלחמה ביום לא היה להן עת לעסוק בתורה אלא בלילה והדבר מוכיח שעל עסקי תלמוד תורה הוכיחו מדכתיב קרא אחרינא במלחמה של עי שהיתה אחריה וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק ג] ואמר ר' יוחנן מלמד שלן בעומקה של הלכה: **וגמירי דכל זמן שארון ושכינה שרויין שלא במקומן כו'.** ואותו לילה שהוכיחם המלאך היו מבטלים ת"ת בשביל שהיו אורבין על העיר ולא החזירו בערב את ארון למקומו בגלגל והוא הלילה שביטלו מפריה ורביה: **בקילעא.** בחדר: **נשי עמי תגרשון.** שבושין הן ממנו: **לחמן בר ריסתק.** כך שמו: **בטילו רשותייכו.** דמבוי לגבי חד מינייכו ואף על גב דאינהו אסורים להוציא מחצרותיהם למבוי כדתנן ז)נתנו לו רשותן הוא מותר והן אסורין אהני ליה מיהא לטלטל בכל המבוי כלים ששבתו בתוכו וכלים ששבתו בבית היחיד שבטלו רשותן אצלו דאי לאו הכי (ג) אסירי לטלטולי ביה כדאמרינן במסכת שבת בפרק ר"א אומר אם לא הביא כלי (דף קל:): דמערבי

מיד ח)וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק. גרסינן וגרסינן נמי מלמד שהלך בעומקה של הלכה כו' ובמלחמת עי כתיב בפרשה אחרונה וילן ה] אבל התם כתיב בתוך העם והא דקאמר מיד לאו לאלתר הוה אלא כשהופנה הלך בעומקה של הלכה אבל לבתר מעשה דמלאך טובא הוה:

כל זמן שארון ושכינה שלא במקומן ישראל אסורין בתשמיש המטה. תימה לר"י דגבי עובדא של אוריה החתי היה ארון שלא במקומו דכתיב (הנה) הארון וישראל [ויהודה] (חונים) [יושבים] בסוכות ואדוני יואב ועבדי אדוני על פני השדה חונים ואני [וגו'] (אשכב) [ולשכב] עם אשתי ו] דמשמע שהיו אחרים מותרים בתשה"מ אלא שאוריה החתי היה מחמיר על עצמו לפי שהיו ישראל בצרה דהא קאמר ליה דוד (לך) רד לביתך ז] ועוד קאמרינן בפרק חלק (סנהדרין דף קז.) גבי דוד שהפך משכבו של לילה למשכבו של יום ונתעלמה ממנו הלכה זו כו' משמע בלילה היה מותר ואומר ר"י דשני ארונות היו אחד שבו שברי הלוחות מונחים ואותו היו מוליכין במלחמות כדתניא בספרי וארון ברית ה' נוסע לפניהם יומם ח] זה שיוצא עמהם (ד) במחנה והוא ארון עץ שעשה משה בעלותו לסיני כדכתיב בלוחות אחרונות במשנה תורה ועשית לך ארון עץ ט] ותחלה שם בו גם לוחות אחרונות כדכתיב ואשים את הלוחות בארון אשר עשיתי י] עד שנעשה ארון של זהב שעשה בצלאל ואז נתנו בו לוחות אחרונות כדכתיב ונתת אל הארון את העדות אשר אתן אליך יא] וכן עשה כדכתיב בויקהל ובההוא איירי הכא שהיו נאסרין בתשמיש המטה כשלא היה במקומו ואותו לא היו רגילין (ה) להוליך במלחמה כדכתיב בשילה מי יצילנו מיד האלהים האדירים האלה יב] כי לא היתה כזאת מתמול שלשום שלא היו רגילין להוליכו ואז כשהוליכוהו לקו וגלה כדמפרש רש"י התם ומה שהיה עמהן במלחמת יהושע ע"פ הדיבור היה עושה הכל והא דרשינן בפ"ק דב"ב (דף יד.) אין בארון רק כו' יג] מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחים בארון היינו ארון שעשה בצלאל כדמשמע התם זה היה בבית עולמים דבשלמה כתיב האי קרא ואפילו למאן דדריש מאשר שברת ושמתם בארון יד] היינו בבנין הבית שהיתה מונחת עדי עד ובירושלמי איכא פלוגתא בפרק משוח מלחמה דיש מי שאומרים ארון אחד היה ט)[וקאמר התם קרא מסייע ליה לרבי יהודה פירוש שאומר שני ארונות היו הארון וישראל יושבים בסוכות והלא ארון בציון היה מאי עבדין ליה רבנן שאומרים ארון אחד היה] אלא שהיה בקירוי עד שלא נבנה בית הבחירה פירוש דבסוכות דקאמרינן לא שהיה עמהם במלחמה אלא כלומר שהיה בקירוי של חול שאינו בית המקדש אע"פ שבכך לא היו נאסרין בתשמיש המטה וגם אוריה עצמו היה נשוי בת שבע אם כן לא היה מחמיר על עצמו לפרוש מן האשה בשביל שאינו במקדש מ"מ כיון דאיכא תרתי לריעותא דישראל היו במלחמה יושבין בסוכות וגם ארון אינו במקדש היה רוצה להחמיר על עצמו ואי הוה גריס בירושלמי שהיה שלא בקירוי פירוש אלא בתוך היריעה ניחא טפי דלישנא דקירוי לא משמע שיהא חול: **לחמן** בר ריסתק. ר"ח גריס המן: **בטילו** רשותייכו לגבי חד מינייכו. פירש בקונטרס אע"ג דאינהו אסירי להוציא מחצרותיהן למבוי כדתנן נתנו לו רשותן הוא מותר והן אסורין אהני להו מיהו לטלטל בכל המבוי כלים ששבתו בתוכו וכלים ששבתו בבית היחיד שבטלו רשותם אצלו דאי לאו הכי הוו אסירי לטלטולי ביה כדאמרינן במסכת שבת פרק ר"א אומר אם לא הביא (דף קל:) דמבוי שלא נשתתפו בו (ו) עירובי חצירות עם הבתים אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות לא עירבו חצירות עם הבתים מותר לטלטל בכולו דכשעירבו חצירות עם הבתים שכיחי מאני דבתים בחצר וגזרינן דלמא אתי לאפוקינהו מחצר למבוי לפיכך אסור לטלטל במבוי אלא בד' אמות אבל בשלא עירבו דלא שכיחי מאני דבתים בחצר ליכא למיגזר דאי משום דלמא אתי לטלטולי כלים ששבתו בחצר למבוי רב לטעמיה דאמר לקמן (דף עט.) הלכה כר"ש דאמר חצר וקרפף ומבוי רשות אחת הן והוא שלא עירבו כדפירש התם בקונטרס °וקשיא לר"י דמסתמא הני דשמעתין היו מערבין חצירות עם הבתים ורשות המבוי לבדו היו מבטלין דאי לא היו מערבין א"כ היו מפסידין כל החצירות שלא היו יכולין להוציא להן מן הבתים וטוב היה להם שיהו מותרין בחצירות ויאסרו כולם במבוי ממה שהיו כולן אסורין בחצירות ובמבוי בשביל האחד שהיה מותר וכיון שהיו מערבין בחצירות א"כ לא יתכן מה שפירש בקונטרס דאהני ביטול זה לטלטל בכל המבוי כלים ששבתו בתוכו וכלים ששבתו בבית היחיד דהא כיון דעירבו חצירות עם הבתים אין מטלטלין בו אלא בד' ועוד דקי"ל כוותיה דר"י דאמר לקמן (שם) הלכה כר"ש דאמר קרפף וחצר רשות אחת הן בין עירבו בין לא עירבו ולא קי"ל כההיא דרב דשבת וא"כ מתחילה נמי היה מותר לטלטל בכולו ומיהו לגבי בית היחיד ודאי מהני ביטול ואפי' לשתף בתי האחרים מהני לענין שהיחיד שביטלו רשותן אצלו יכול להוציא כלי בתיהן למבוי שהעירוב עושה אותן כבית אחד וגם אם החצירות פתוחות זו לזו ועירבו יכול היחיד להוציא מכל הבתים והחצירות למבוי שנעשין הכל אחד על ידי עירוב ומכל מקום יחיד במקום נכרי לא חשיב ע"י עירוב שאם כן לא היה צריך לעולם לשכור ואין לומר כיון שעל ידי ביטול משתרי לא היה צריך לשכור עוד כי ודאי יצטרכו שהביטול אינו מתיר אלא ליחיד אבל השאר אסורין שאם יוציאו הרי הן מחזיקין ברשותן שיש להם במבוי קודם הביטול ובטל הביטול בכך והוו להו מרובין במקום נכרי ואם תאמר כיון שכל החצירות נעשות אחת גם בתיהם כמו כן נעשין אחד על ידי עירוב כשיבטלו המבוי לאחד למה יהיו הם אסורין וכי אם שנים דרים בבית אחד ובטלו בני החצר רשותן לאחד מהשנים וכי לבדו יהא מותר להוציא מן הבית לחצר וחבירו הדר עמו יהא אסור ולא יועיל הביטול לו זה אינו קשיא כלום כי אם נראה נוכל לומר אין הכי נמי מיהו לא צריכין למימר הכי כי אפי' אם נאמר שא"א שיהא זה אסור וזה מותר אלא לשניהם מועיל הביטול בשוה אע"פ שלא ביטלו אלא לאחד יש ליתן טעם גדול בדבר כי שנים בבית אחד כאיש אחד דמו וגם לענין להיות יחיד במקום נכרי אבל ע"י עירוב אין נעשין יחיד במקום נכרי וה"ה לענין ביטול לומר שכמו שיועיל הביטול לאותו שביטלו (ז) יועיל לו לחבירו שלא יחשבו כאיש אחד ועוד דאי אפשר לומר כאן להתיר לכולן מכח

עין משפט
נר מצוה

יד א מיי' פ"ג מהל' עירובין הלכה י סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' שפב סעיף ב:

◆

תורה אור

גמ' א] נוּן בְּנוֹ יְהוֹשֻׁעַ בְּנוֹ: (דברי הימים-א ז, כז)

ב] וַיְהִי בִּהְיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדּוֹ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנוּ אַתָּה אִם לְצָרֵינוּ: וַיֹּאמֶר לֹא כִּי אֲנִי שַׂר צְבָא יְיָ עַתָּה בָאתִי וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ וַיֹּאמֶר לוֹ מָה אֲדֹנִי מְדַבֵּר אֶל עַבְדּוֹ: (יהושע ה, יג-יד)

ג] וַיָּשִׂימוּ הָעָם אֶת כָּל הַמַּחֲנֶה אֲשֶׁר מִצְּפוֹן לָעִיר וְאֶת עֲקֵבוֹ מִיָּם לָעִיר וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ בַּלַּיְלָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעֵמֶק: (יהושע ח, יג)

ד] נְשֵׁי עַמִּי תְּגָרְשׁוּן מִבֵּית תַּעֲנֻגֶיהָ מֵעַל עֹלָלֶיהָ תִּקְחוּ הֲדָרִי לְעוֹלָם: (מיכה ב, ט)

תוס' ה] וַיִּשְׁלָחֵם יְהוֹשֻׁעַ וַיֵּלְכוּ אֶל הַמַּאְרָב וַיֵּשְׁבוּ בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין הָעַי מִיָּם לָעָי וַיָּלֶן יְהוֹשֻׁעַ בַּלַּיְלָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעָם: (יהושע ח, ט)

ו] וַיֹּאמֶר אוּרִיָּה אֶל דָּוִד הָאָרוֹן וְיִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה יֹשְׁבִים בַּסֻּכּוֹת וַאדֹנִי יוֹאָב וְעַבְדֵי אֲדֹנִי עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה חֹנִים וַאֲנִי אָבוֹא אֶל בֵּיתִי לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׁכַּב עִם אִשְׁתִּי חַיֶּךָ וְחֵי נַפְשֶׁךָ אִם אֶעֱשֶׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה: (שמואל-ב יא, יא)

ז] וַיֹּאמֶר דָּוִד לְאוּרִיָּה רֵד לְבֵיתְךָ וּרְחַץ רַגְלֶיךָ וַיֵּצֵא אוּרִיָּה מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וַתֵּצֵא אַחֲרָיו מַשְׂאַת הַמֶּלֶךְ: (שמואל-ב יא, ח)

ח] וַיִּסְעוּ מֵהַר יְיָ דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַאֲרוֹן בְּרִית יְיָ נֹסֵעַ לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לָתוּר לָהֶם מְנוּחָה: (במדבר י, לג)

ט] בָּעֵת הַהִוא אָמַר יְיָ אֵלַי פְּסָל לְךָ שְׁנֵי לוּחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַעֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וְעָשִׂיתָ לְּךָ אֲרוֹן עֵץ: (דברים י, א)

י] וָאֵפֶן וָאֵרֵד מִן הָהָר וָאָשִׂם אֶת הַלֻּחֹת בָּאָרוֹן אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וַיִּהְיוּ שָׁם כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְיָ: (דברים י, ה)

יא] וְנָתַתָּ אֶל הָאָרֹן אֵת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ: (שמות כה, טז)

יב] אוֹי לָנוּ מִי יַצִּילֵנוּ מִיַּד הָאֱלֹהִים הָאַדִּירִים הָאֵלֶּה אֵלֶּה הֵם הָאֱלֹהִים הַמַּכִּים אֶת מִצְרַיִם בְּכָל מַכָּה בַּמִּדְבָּר: (שמואל-א ד, ח)

יג] אֵין בָּאָרוֹן רַק שְׁנֵי לֻחוֹת הָאֲבָנִים אֲשֶׁר הִנִּחַ שָׁם מֹשֶׁה בְּחֹרֵב אֲשֶׁר כָּרַת יְיָ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: (מלכים-א ח, ט)

יד] וְאֶכְתֹּב עַל הַלֻּחֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן: (דברים י, ב)

מסורת
הש"ס

גמ' א)[ל"ל לא] **ב)**סנהדרין מד. מגילה ג. **ג)**[גירסת ע"י א"ל] **ד)**[מגילה שם: ע"ש סנהדרין שם:] **ה)**[גיר' ע"י אויא] **ו)**[ביצה ב: יח. יבמות לא. כתובות נו: קדושין כח: גיטין ה. מד. נזיר נה. ב"מ מו: מז. בכורו' ג. נדה לד.] **רש"י ז)**[לקמן סט:] **תוס' ח)**[עי' תוספות מגילה ג. ד"ה וילן וכו' ע"ש] **ט)**רש"ל

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' תלמוד תורה **א"ל** על איזה מהן באת א"ל עתה באתי (מיד וילך וכו' של הלכה) תא"מ ונ"ב ס"א מיד וילן יהושע בלילה ההוא **בתוך העם וכתיב** בתוך העמק מלמד שלן בעומקה של הלכה:

(ב) שם ואמר רב יוסף **לא נצרכה אלא** אפי' באשתו:

(ג) רש"י ד"ה בטילו כו' לאו הכי הוו אסירי:

(ד) תום' ד"ה כל זמן וכו' לפניהם יומם זהו שיוצא עמהם למלחמה והוא ארון עץ:

(ה) בא"ד ואותו לא היו רגילין **להוליכו למלחמה** כו' כדמפרש התם כצ"ל ותיבת רש"י נמחק:

(ו) ד"ה בטילו וכו' **במבוי** שלא נשתתפו בו עירבו חצירות:

(ז) בא"ד שכמו שיועיל הבטול **לאותו** שבטלו לו יועיל לחביריו שלא יחשבו **אלא** כאיש א':

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בטילו וקשיא לר"י דמסתמא הני בשמעתין היו מערבין ע"ח. לא ידעתי למאי הוצרכו לאריכות זו ולמה לא הקשו בחזקה דממ"נ אם לא עירבו בלאו ביטול היה מותר כלים ששבתו במבוי ובעירבו גם ביטול לא מהני ולע"ג:

◆

רבינו חננאל

ר' אלעזר אומר המורה הלכה בפני רבו מורידין אותו מגדולתו שנאמר ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה זאת חקת כו'. כל דמותיב מלה באנפי רביה אזל לשאול בלא ולד שנאמר ויען יהושע בן נון משרת משה כו'. כלאם הטיל עליהן צרכי צבור והן כלין מאליהן וכתיב נון בנו יהושע בנו. ופליגא דר' אבא דאמר לא נענש יהושע אלא על שביטל ישראל מפריה ורביה שנאמר ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו כו' מפני שנתעצל ולא הקים המשכן בו ביום. וגמירי כל זמן שארון ושכינה שרויין שלא במקומן ישראל אסורין בתשמיש המטה:

גדול תלמוד תורה מהקרבת תמידין כו'. כל הלן בקילעא שאיש ואשתו שרויין בה עליו הכתוב אומר נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה. ואפילו אשתו נדה. (איירי) [אורי] אביי בההוא מבואה דהוה דייר בה המן בר (רפתק) [רסתק] ולא בעו לאוגורי להו רשותא (ליבטליה) [דליבטליה] כולהו בני מבואה רשותייהו גבי חד דליהוי ישראל אחד בהדי נכרי דלא אסר' ואמר בטלי רבים